

## ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на съдията Георги Ангелов по к.д. № 10/2014 г.

Намирам оспорването за основателно.

В своя чл. 6, ал. 1 Конституцията прогласява, че всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права.

Конституцията позволява правата на гражданите да се ограничават на две общи за всички тях основания. Първото е това по чл. 57, ал. 2 от основния закон, който не допуска злоупотребата с права и упражняването им, което накърнява права или законни интереси на други. Това ограничаване е възможно при спазване на съразмерността между интереса на носителя на правото и срещустоящия чужд интерес. Специалното основание са особените предпоставки по чл. 57, ал. 3 от основния закон за временно ограничаване на част от правата.

При всички случаи не е допустимо ограничаването на права на основанията по чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Сред тях е и личното положение. То се определя от физическите, психическите и интелектуалните специфики на отделния човек, в това число и на хората с увреждания. Като се изключи конституционно ограниченото активно и пасивно избирателно право (чл. 42, ал. 1 и чл. 65, ал. 1 от Конституцията), правата на тези лица са неограничими на основание на тяхното лично положение. Това се отнася както за правоспособността (способността им да бъдат носители на права и задължения – чл. 1 ЗЛС), така и за дееспособността им (способността им чрез своите действия да придобиват права и да се задължават – чл. 2 ЗЛС). Рисковете от евентуална невъзможност на тези хора да разбират или да ръководят действията си при разпореждането или неупражняването на права или при поемането на задължения („да се грижат за своите работи“ според чл. 5, ал. 1 ЗЛС) са за в преобладаващия брой случаи за тях. За трети лица те са изключение (напр. при родителските права). Тези рискове трябва да се уреждат от текущия законодател на общо основание еднакво за всички (вж. например чл. 26, ал. 2, предл. 2, чл. 28, чл. 29, чл. 31, чл. 33 от Закона за задълженията и договорите; чл. 131, ал. 2 и чл. 132, ал. 1, т. 1 от Семейния кодекс и пр.).

Член 6, ал. 2 от основния закон следователно не позволява обявяването на увредените за недееспособни, както прави оспорената част от чл. 5, ал. 1 ЗЛС, нито заместването им при упражняването на техните права от друг, както постановява оспореният чл. 5, ал. 3 ЗЛС. Тези опции не попадат в прогласената и възложена от чл. 51, ал. 3 от Конституцията особена закрила на държавата и обществото спрямо увредените.

Като заварени от Конституцията и противоречащи ѝ, оспорените норми не следва да се прилагат съгласно § 3, ал. 1 от нея. Законодателна празнота от противоконституционността им не възниква поради действащата Конвенция за правата на хората с увреждания, ратифицирана, обнародвана и влязла в сила за Република България. По силата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията нормите на Конвенцията са пряко приложими при противоречие с вътрешното право. Противоречие на оспорените норми с чл. 12 и 13 от Конвенцията е налице, дори и ако такова между тях и основния закон няма, както приема решението.

Същностният въпрос според мен впрочем е в начина на възприемане на хронологически разширяващите се (при всичките им флукутации) граници на свобода на индивида.